

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1944 ————— Any XXXVIII
BARCELONA 31 DE MARÇ DE 1916

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT
10 cèntims ————— Atrassats: 20

EL CÓS ELECTORAL

—Després d'una dormida de tants anys ¿qui és que
no's lleva fent un sol tant maco?

Les candidatures

ÓN tres. Un doctor en simbolismes faria una disertació sobre aquest número tres, com a la família divina, a les Gracies, als estils, a les parts del còs, totes les coses bones són tres, se diu, però aquesta vegada el principi popular, la norma simbòlica,

fan fallida. Veuràn...

La candidatura radical representa, naturalment, la més conservadora. En Giner és el pare,—alguns l'ascendeixen a avi—l'Emiliano Iglesias el fill i en Lerroux, l'esperit sant. Els radicals, com aquells vells rurals que acoten el cap davant la tradició infal·lible, poden dir que així ho trobaren i així continuarà. Quan serem vells, els senyors Lerroux, Giner i Iglesias, ja valetudinaris, algú d'ells centenari, seguiràn oferint-nos amb els cartells electorals, un record de joventut.

Aquesta vinculació, confirma el caràcter feudal i tradicionalista del partit radical. El senyor Lerroux actua de poder executiu i moderador, presenta a uns altres més modestos senyors feudals i els vassalls electorals voten, oferint-li delmes i primícies. Ni una renovació, ni una queixa, ni un home nou. Tot lo més una aliança amb un altre senyor—un senyor feudal pitarresc—com en Pere Corominas, en calitat de personatge feudatari.

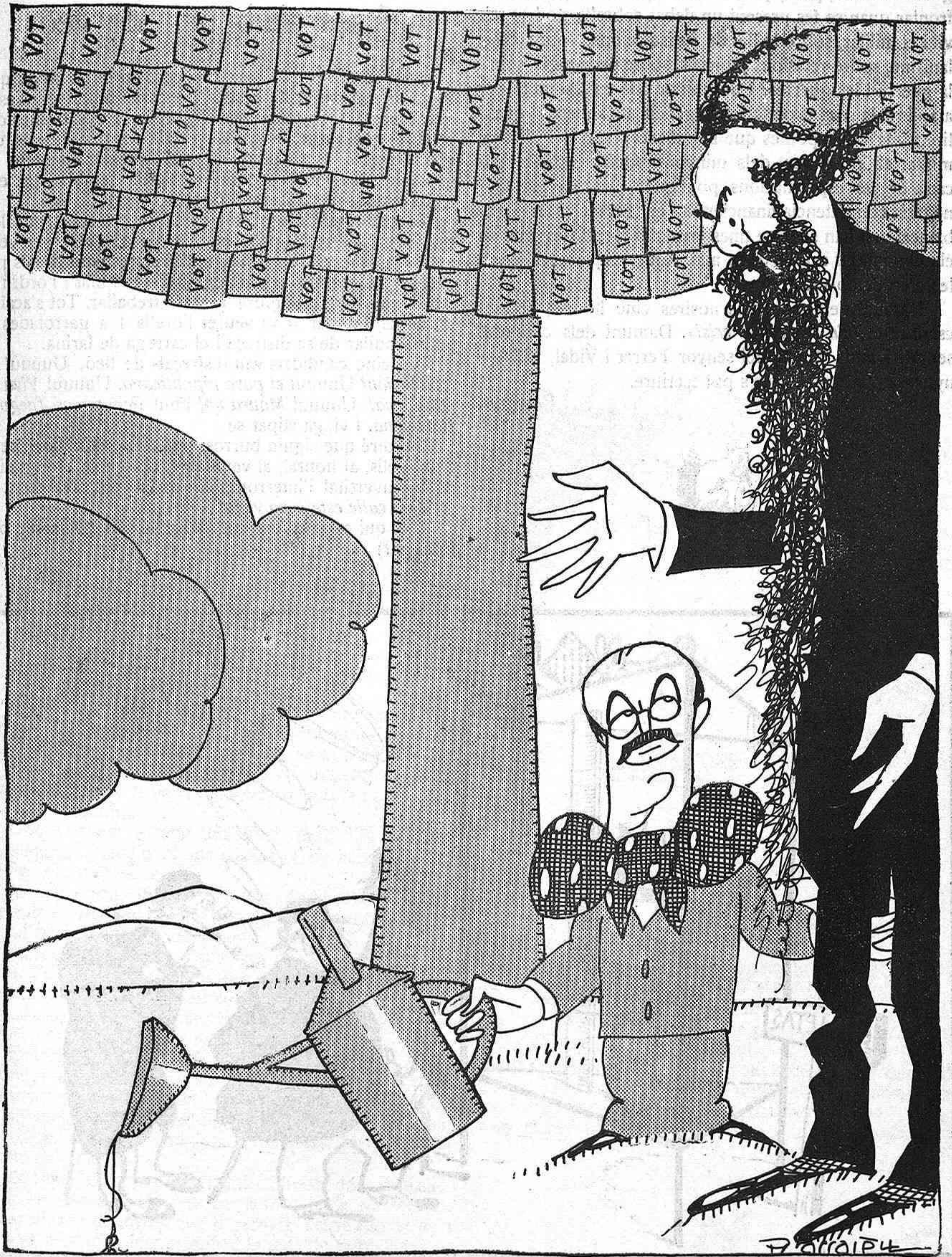
De tant en tant apareix en la candidatura radical un personatge arbitrari o misteriós o grotesc, per humorada o caprici del senyor Lerroux. Aleshores és quan sorgeix don Toribio Sánchez, o don Josep Fernández Valdés, o don Dionís Millán. I en la Casa del Poble se representa una parodia republicana, del ministeri de la Governació. En Lerroux actua de ministre, imposa l'encasellat, els presidents dels centres fan d'alcaldes i els empleats municipals d'electors oficials i forçosos. I així, amb aquesta dictadura demagògica, es fan veres les frases d'en Costa. A dalt, oligarquia i caciquisme; abaix, ni escola ni rebost.

La candidatura de la Lliga, té sempre, malgrat els seus canvis, un aspecte gris, de gent de munició burgesa. Tots són homes que tenen una fàbrica, una llotja al Liceo, un lloc al Foment i unes inicials—S. A. o bé S. en C.—darrera del seu cognom. Cap d'ells ha escrit un llibre, ni enganxat el seu nom a una acció d'abundancies intel·lectuals ni passionals, ni aconseguit una eficacia personal en el seu negoci. Les dues preocupacions centrals

de la seva vida són el balanç anyal i la conservació de l'aranzel. El seu únic sacrifici, el que fan per a sostenir els fons secrets del Foment. S'anomenen generalment Sedó o Ferrer Vidal o marquès de Camps, però es podrien dir «Sobrinos de Bosch y Sureda» o «F. Puig Surribas, S. en C.». *La Veu*, trobaria que una candidatura així tenia un caient molt cavalleresc i positivista i els lligueros votarien amb el mateix fervor que antany al doctor Robert, a la casa «Sucesores de Pedro Garriga».

La candidatura nostra, si nosaltres l'haguéssim de definir, fóra d'aquí, diríem, plens d'orgull, que és una candidatura que no's pot donar més que a Barcelona. O a París. Però en lloc del món més que a Barcelona o a París. On trobar un home com aquest Brossa, cap de *communard*, fugitiu de Barcelona per conspirador, borsista a París, financier arreu, conferenciant pel Nord d'Espanya, gendre d'en Ferrer, lo qual vol dir una subordinació absoluta a l'ideal en tots els matços de la vida, dramaturg, periodista, estudiant a Londres, Cyrano, en fi, viatjant per la lluna i cantant totes les Roxanes ideals? Quin escriptor com aquest Alomar, capaç de crear una paraula i damunt d'ella tota una ideologia, l'Alomar, condestable de les nostres lletres i que, no obstant, surt a l'Agora a dialogar amb el poble, redressant-se com un Jesús insurgent davant de totes les lapidacions? Quin metge, quin professional, pot alçar-se davant del doctor Qeraltó, presentant la seva executoria de conservador de la salut pública, de desterrat romàntic, després d'èsser productor de miracles amb els malalts que'l segueixen plens de la fè d'aquells cristians que presenciaren els goriments meravellosos? Qui pot presentar, en les tèrboles fluctuacions de la nostra política, l'ànima austera i inflexible, l'ànima de convencional d'en Layret? I, per últim, heu topat mai amb una joventut que's redressi igual a una flama com la d'aquest Samblancat, varó catonià, rediviu de les èpoques heroiques, de Roma la republicana, del Londres de Cromwell, del 93, del 48 parisenc, del 1905 a Rússia? Conten que l'embaixador francès, escoltant an en Castelar la tarde del discurs de la llibertat religiosa, cridà desde la seva tribuna: «Heu's-aquí an en Mirabeau que reneix!». Davant d'en Samblancat, jo crido: «Heu's-aquí an en Blanqui que reneix!»

Els pobres republicans que han confós la gorra frígia, amb aquelles mitjes llegendaries on les velles guarden els estalvis, ens repliquen: Què farien en el Congrés, aquests homes, si arribessin a sortir triomfants? Mireu: la sola seva presencia seria una menaça. Serien els nostres cinc mosqueters, com ho fóren aquells diputats portuguesos—eren quatre, com els hèroes de Dumas—que desafiaren i agrediren a la monarquia lusitana, ajupint-la. I després, qui hi ha en les altres candidatures que pugui oposar-se'l-hi? Qui, com l'Alomar, podria parlar de lo diví i de l'humà, ascendint en totes les coses, desde la seva arrel etimològica fins a les seves més insospitades transcendencies? Es clar que no parlaria de «la calç,

SIMPTOMES PRIMAVERALS

—Ja veuràs quina ufana, aquest arbre, ben regat!...

guix i ciment», però, penseu amb qui se li podria enfrontar quan se fes present un debat sobre'ls poders civil i el militar, sobre la llei de jurisdiccions, sobre catalanisme, sobre revisions judicials, sobre pedagogia, sobre la guerra i les guerres? I qui millor que en Queraltó per a aplicar la seva experta intel·ligència an aqueixes qüestions vitals dels pobles que han d'exceptuar del sistema militar el 50 per cent dels minyons? Qui atenuaria l'eficàcia de les especulacions polítiques d'en Layret? Qui negaria competència financiera an en Brossa? I en Samblancat? Hi han sempre unes paraules perilloses que en els parlaments no ressonen mai. Aquestes paraules serien les d'en Samblancat.

Damunt dels caps dels nostres cinc homes, se pot escriure el «*Tu Marcellus eris!*». Damunt dels caps del senyor Dionís Millán, del senyor Ferrer i Vidal, del senyor... no sabem lo que's pot escriure.

PARADOX

Ases amb pell de lleó

Després de Isop i sant Francesc no hi ha ningú que tingui dret a parlar de besties, i encara l'últim se les estimava massa. M'agrada més el primer, a les besties del cèlebre geperut te les trobes a cada pas per aquests carrers i places. I ara últimament al coneixer els noms de la candidatura lerru-corominista ens ha semblat que ens trobavem en plena falla de l'ase amb pell de lleó.

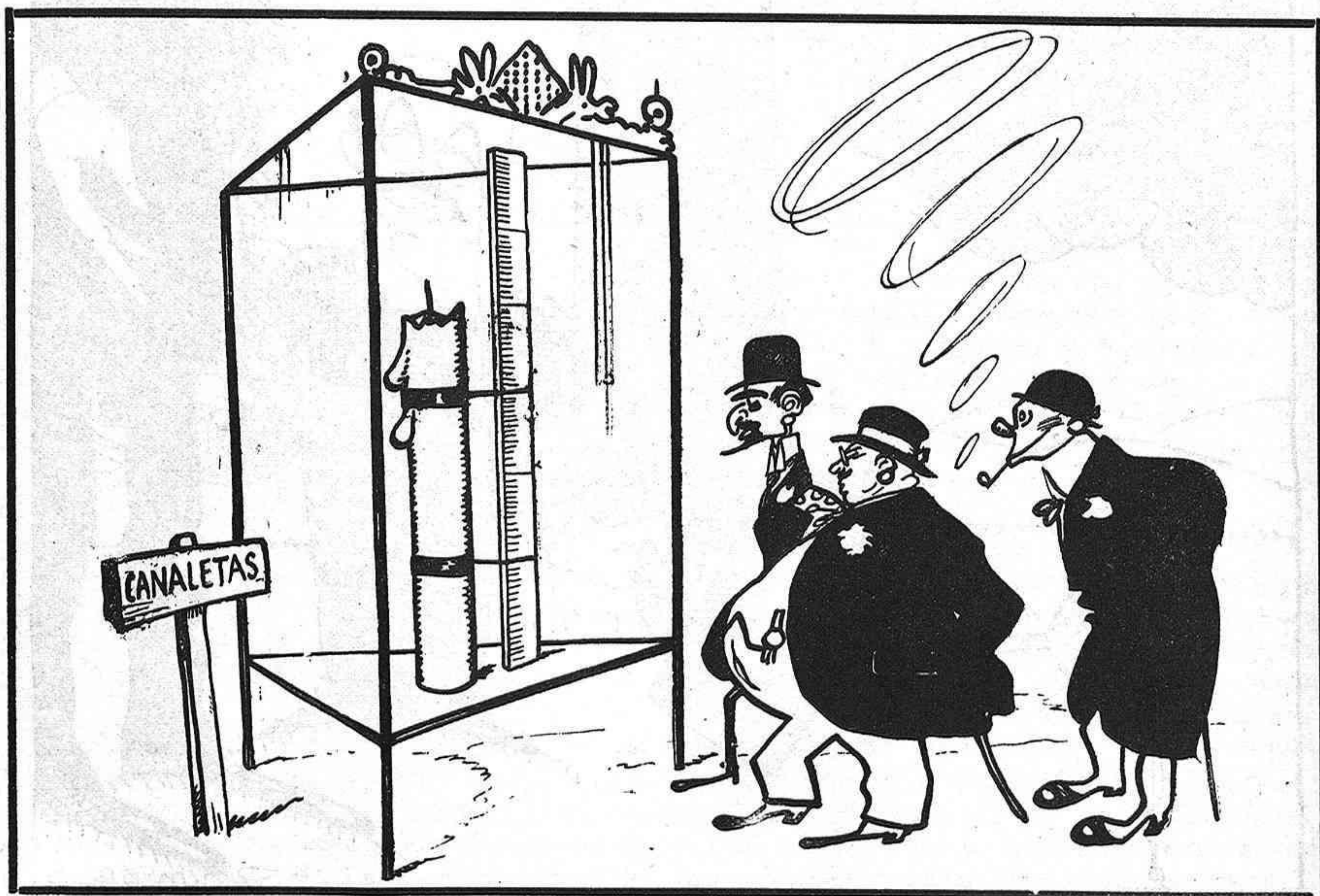
La recordeu? Un burret trobà un lleó mort, un lleó que havia fet grans proeses; li arrencà la pell i es vestí amb ella i mercès an aquesta disfrega estemordí als pagesos i se passava la vida menjant-se el blat i l'ordi i la cibada, dormint a l'ombra i sense treballar. Tot s'acaba; un dia el moliner li va veurer l'orella i a garrotades el feu despullar de sa disfrega i el carregà de farina.

Els cinc candidats van disfregats de lleó. Uuuuu! *la Revolució!* Uuuuu! *el pavo republicano.* Uuuuu! *Viva la República!* Uuuuu! *Maura no!* Fuu! *Pegaremos fuego a Barcelona.* I vinga atipar-se.

No diré que siguin burros; pot-ser seria millor, però a un d'ells, al honrat, al venerable, un dia en el Paraninf de la universitat l'interrompiren quan predicava dient-li:

Que calle este asno viejo!

I el qui cridava era un deixeble séu. (Deixeble per força eh?)

DAVANT DEL CIRI FUNERARI

—Renoi, quin ciri, Francisquet!

—Sí, llàstima que no n'hi hagin dos, que'ns hi ageuriem al mig.

An els braus quan el president ho fa malament el públic li crida: burro! burro!

Ara diguin què volen que cridem an en Peret, la actuació del qual, com a president d'un partit tots coneixem, i a don Alexandre que és capaç de fer una candidatura com la que acaba de conjuminar.

Els altres dos no val la pena de saber què són, basti'ns per a no votar-los la convicció de que menjen, menjen molt.

Ara la qüestió és que el poble els hi vegi l'orella i els hi tregui la pell a garrotades.

Del Jardí dels humoristes

UNA VEGADA ERA UN REI...

Una vegada era un rei. Jo no us asseguraré que aqueix rei fós allò que's diu un bon rei com el rei Dagobert, però sí que posaria les mans al foc que no era tan dolent com molts dels que desgovernen a Europa.

El nostre rei—no don Alfons, sinó el rei de que estem parlant—era un home de sa casa però que de tant en tant treia el seu gènit. De vegades per res, per una futesa.

A lo millor venia de caça, arribava al palau, entrava a la seva cambra i començava:

—Maleitsiga els set esclots de Sant Pere pescaire!... Vatua neu, vatua neu! ¿On rediable m'ha fumut les pantufles, aquella berjaula?... Vatua neu, vatua neu!...

Lo qual demostra que era un rei descregut; un rei *frac-masó* que no tenia res que veure amb la benemèrita Lliga del Bon Mot.

Doncs aquest rei tenia una dona, molt més jove que ell, xamosa i fresca com una rosada; i un nebot guapo i alegre com un bell matí.

Ja estic veient que el llegidor comença a somriure per sota el nas. Que n'hi ha de gent mal pensada!... En fi, qui pensi mal, el pecat li caigui.

La meva missió és acabar-vos de contar l'història, i prou. Vaig a explicar-vos, doncs, com aquest rei, renegat com un boca d'infern i vell com l'Echegaray, aqueix rei *frac-masó*, va convertir-se, en una diada dels Reis, a les pràctiques piadoses de la religió més exaltada.

Es trobaven a taula ell, el Rei, la seva dona i el seu nebot; i en havent dinat els hi portaren el tortell de la sorpresa; sorpresa que aleshores consistia en una nineta de porcel·lana, en lloc de una mongeta o una fava, com és costum avui dia amb els tortells del Forn de Sant Jaume en tal diada.

La reina, distreta parlant amb el nebot del rei, atrafegada en buscar-li els peus per sota la taula, no va examinar el troç de tortell que li pertocà i sense adonar-se'n es posà a menjar, empassant-se la nina de porcel·lana.

Es clar, al passar-li per la gorja, sofrí una tal impressió que's mig desmaià en braços del nebot.

Aquest va dir al rei:

BON AUGURI ELECTORAL

—Ja veuràn com tot anirà bé, i serà un noi.

—Oh, estimat oncle!... Si voleu salvar a la reina, correu a l'església a pregar per a ella.

Com que era un *frac-masó* bastant estaquirot, com la majoria dels anticlericals d'avui, el rei se n'hi va anar.

El rei se n'hi va anar i ¡oh miracle! encara no va ésser fora del palau, la reina ja pogué parlar, entrant en íntim i afectuós col·loqui amb el nebot.

Si'n devia tenir d'eficàcia la conversió del rei *frac-masó* que al cap de nou mesos la reina restituïa feliçment la nina, una nina una mica més grossa, però guapa i alegre com un bell matí i fresca i xamosa com una rosada.

LECHEVALLIER

La bestia

nova

Tinc una gran seguretat de que, fet i debatut, els homes acabarem per inventar-nos i parir la bestia nova.

Res hi fa que durant anys i anys els mals parts s'hagin succeït. La humanitat com aquell déu mal pare, se menja als fills, però aquests fills són llevor, i Saturn, l'inconscient, al capdevall acabarà per oferir-nos sinó l'home nou, la bestia nova.

Que com serà feta, d'això és difícil fer-ne la planeta però, vaja jo me jugaria un peix, a que, salvant sempre les pensades dels Déus, tindrà una ànima elèctrica, i un respirar de vapor, que parlarà amb fonògraf, escoltarà amb telèfon i se farà sentir amb telegrafia sense fils.

La bestia nova no tindrà banyes, tindrà antenes; la bestia nova no caminarà sobre potes, caminarà sobre rodes; la bestia nova, en contes de grinyolar i escupir com una persona, quan s'enfadi roncarà y escupirà com un 75 o un 42.

Quina ànima li col·locarà el bon Déu, a la bestia? Perque, nosaltres, els pobres homes, podem fer-ne la mecànica d'això dels irracionals, però l'esperit? Romanços!

Crec que arribaríem a fer un esperit semblant al nostre, com hem arribat a l'esperit de vi; però a l'esperit d'un goç, d'un llop, d'una serp, d'un cuc i sobre tot a l'esperit d'un gat, mai de la vida.

En el seu silenci hi ha massa independència a pesar de la esclavitud d'alguns i la humilitat dels altres. Més esclaus som nosaltres, i si voleu, esclaus de la raó.

Nosaltres, que pensem ésser alguna cosa, no guiem que

LA VISITA A L'AMBULANCIA

—Miri, Magestat, com li raja la ferida!...

—Home, vé bé... M'omplireu l'estilogràfica.

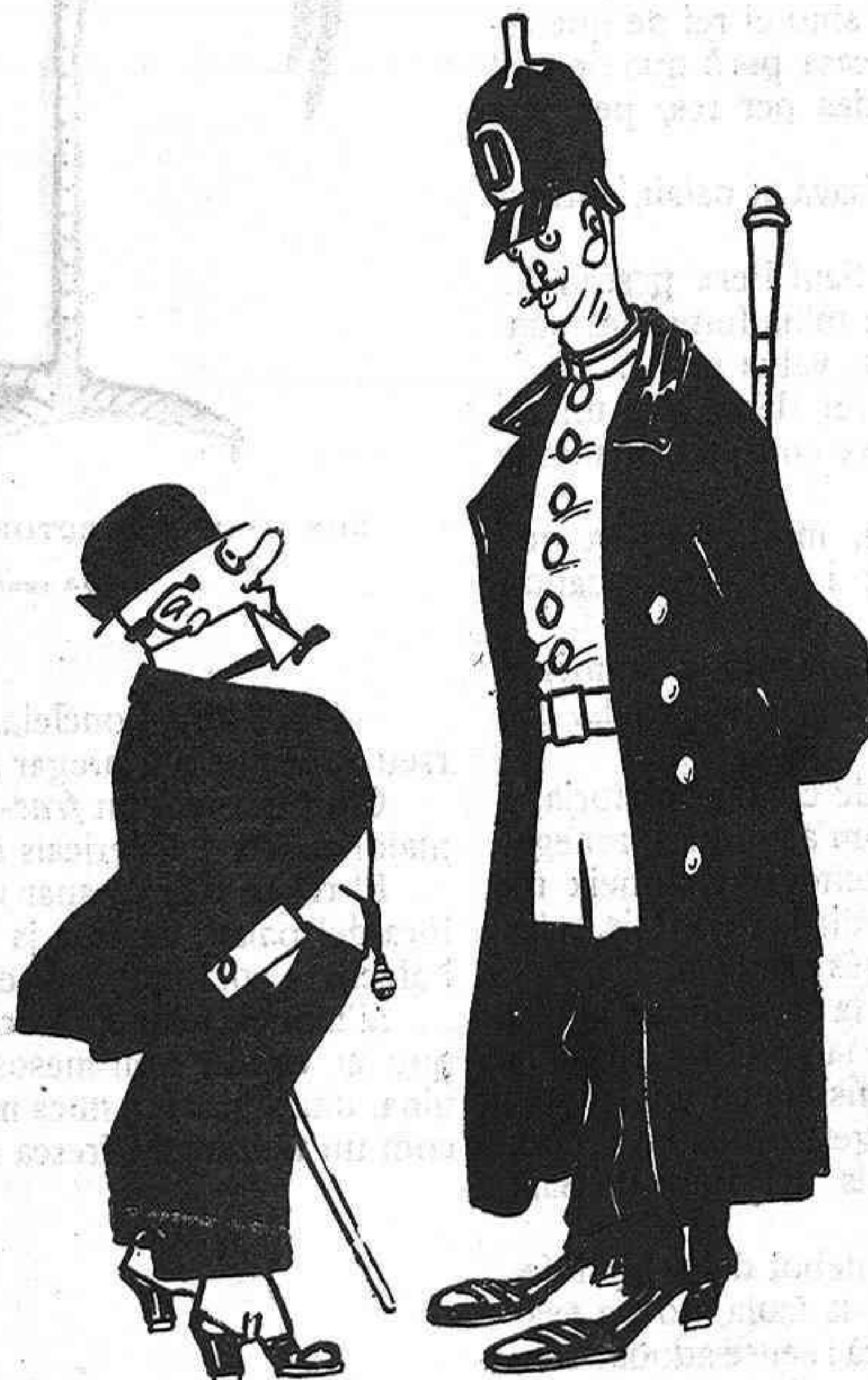
som guiats; inventarem les tartanes, les bicicletes, els autos i els side-cars. Però, ai! sempre, sempre, ens som vistos obligats a posar l'intel·ligència que ens donà Déu, al servei de aquestes màquines.

Bony! El Creador tant mateix ne fa un xic massa. No deixar-te lluir mai... I fer una cosa acabada.

Què hi farem? El dia arribarà. I un cop feta la bestia (es un secret) veureu com Ell, que vol ésser tant viu, no s'ha inventat mai besties noves que caminin sobre ro-

des. Estava per les palanques. Me sembla que l'hem fumut.

PIC

—¿Què me'n diu d'aquella candidatura de Reivindicació?

—Desengany!s. Quan els republicans dolents i fracassats li van en contra, senyal que deu ésser bona.

Ja van tres mesos de morros

Cavallers ja no sé on sóc. Vinga fer bondat, però bondat de la bona. Vinga ésser bon marit, vinga cuidar a la muller en les seves malalties, per a trobar-me després en que per fer veure que seguia els seus consells, fa ja tres mesos que duren els morros i les males paraules.

Veuran, la senyora està molt delicada, saben?, i un home és un home i quan se sent home demana lo seu i si no pot assolir-ho s'exclama, que al capd'avall les nits són molt llargues i la imaginació ficada dintre el llit corre més que un corcer de corregudes, sobre tot si al costat hi tens fruita que pot ésser prohibida, no ho negaré, però lo que és temptadora no ho negaràn.

Perfectament, doncs servidor s'exclamava i es deia a si mateix desgraciat i maleia la sort que'l separava de la senyora.

—Què barboteges?—feu aquesta.

—Res.

—Digues, estic intranquila.

—Res.

—Tu m'amagues quelcom...

—Res, he dit.

—M'enganyes! Ja no m'estimes! Ja no m'estimes!

—Ai! d'això plora la criatura.

—Doncs explica't.

Vaig ésser feble i li contí tot. En mala hora! Ella se empenyà en que anés de mal cap, me posà àdhuc diner a les mans... Creguin, no vaig ni passar el dintell de la escala, però des d'aquella hora maleïda en que prenguí el diner, servidor és un mal marit, un llibertí, un sàtir execrable.

No diguin mai la veritat!

Els francesos an en Guimerá

Una altra mostra de les corrents de simpatia entre catalans i francesos, fou el banquet amb que la colonia francesa de Barcelona volgué obsequiar an en Guimerá, amb motiu d'haver-li concedit el govern francès la Llegió d'Honor.

L'acte tingué lloc a la Maison Dorée, dissabte a la nit; el menjador estava guarnit amb banderes catalanes i franceses; a la presidència hi havia nostre gran Guimerá qui tenia al seu costat el president de la colonia francesa de Barcelona i el cònsol general de França, a l'entorn francesos i catalans que senten bategar en aquests moments el mateix anhel, el triomf de la França.

A poc de començar el sopar, va entrar en el Saló el diputat rossellonès Mr. Brousse qui vingué expressament de les seves terres per honorar a nostre gran mestre. Va tributar-se-li una sorollosa ovació.

Els brindis els inicià Mr. Dorgebray qui en un sentit discurs, oferí el banquet, parlant després en Josep M.ª Roca, en Frederic Rahola, l'Apeles Mestres, en Carner qui llegí una hermosíssima poesia, en Pin i Soler, l'Hurtado que va ésser el qui més va entusiasmar-nos amb un fogós discurs model de correcció i sentiment, en Brousse deliciós, prometent-nos moltes coses, entre elles la vinguda del gran Joffre a Barcelona, quan hagi acabat la guerra, el cònsol de França i finalment en Via llegí una poesia de don Angel que fou força aplaudida.

I aquí acabà el darrer acte de confraternitat francesa-catalana de la que en sortiren més estrets els lligams que ens lliguen i uneixen amb nostres germans de la França heroica.

ENRIC GRANADOS

L'assassinat del mestre Granados

Quasi pot donar-se per cert. Un d'aquests tiburons d'acer que han inventat els alemanys, ha clavat falconada al vapor francès «Sussex» causant la mort de més de cent passatgers de nacionalitats diferents; dugues de les víctimes sembla que són el mestre Granados i la seva dona.

Una de les coses que indignen més en aquestes mafifetes germàniques és lo que tenen d'estúpides. D'estúpida ment crudels. Perquè no deixar salvar als passatgers abans d'ensorrar els vaixells? Sab el qui mana aquests submarins pirates qui va dintre de la nau víctima dels seus torpills? No podria anar-hi el seu germà, sa promesa, sa mare? D'això no'n gasten; està bé. Però no saben que al matar així, de boig, poden destruir, com ara, una existencia preciosa que val per cent vides, ja que si tothom s'estima als seus, an en Granados l'estimavem tots a Barcelona i Catalunya.

El mestre Granados començà distingint-se com a pianista d'una delicadesa excepcional; en ell, més que'l maquinisme — irreprotxable — s'admirava a l'intèrpret, que sabia treure de les obres dels mestres tota mena de matços.

Desseguida sorgí el compositor; ja en aquell temps del «Teatre Líric Català» ens oferí algunes obres; després, *Maria del Carmen*. D'obres per a piano, per a orquesta, etc., moltes i celebradíssimes, Ara, finalment, acoblant algunes de les composicions inspirades per la contemplació de les teles de Goya, arrodonint-les, eixamplant-les, construí l'òpera *Goyescas*, que s'estrenà amb

clamorós èxit en el teatre «Metropolità», de Nova-York.

El gran artista, després dels èxits lograts a Espanya i a Europa, havia, per fi, conquerit la gloria mundial. Però Alemanya no respecta res; es veu que de musics tampoc pot quedar més que Wagner, com de ciutats i viles tant sols les seves poden seguir en peu, i llençà contra el «Sussex» un dels seus submarins, i de tant brillant present, de tant rioler pervindre, no'n queda res, pot-ser uns cadavres llençats a la platja. Es a dir no'n queda res. Sí que'n queda: uns fills desolats i una altra flama d'odi contra Alemanya en el pit de tots els catalans.

Versos patriòtics

Copiem d'*El Noticiero Universal* del diumenge, diada de la «Jura de la bandera espanyola», la següent composició poètica. Fixin-s'hi, que és cosa bona:

HIMNO A LA BANDERA

Para el culto e ilustrado Magisterlo de Cataluña

RITORNELO

Hurra los soldados
Que cumplen la Ley,
Por gloria a su Patria,
Por gloria a su Rey.

ESTROFAS

Nuestra voz te saluda y anhela
Tu ventura reconstituir...
Es la voz de los niños de escuela,
De los hombres de Tu Porvenir...

II

Es la voz que los gérmenes lleva
De otras muchas hazañas, tal vez;
Quien lo dude y exija la prueba,
Es que ignora nuestra intrepidez.

III

No hay un sólo pedazo de tierra
Bajo el disco brillante del Sol,
Que no sepa lo que es en la guerra
El bizarro soldado español.

IV

Si, pues, hijos nacimos de España,
Nadie dude de nuestro valor...
Si alguien ¡Patrial tus glorias empaña,
Lánzanos a morir con honor.

V

Tu Bandera será ¡Patria amada!
Tu bandera gloriosa en la lid;
Tu bandera será respetada,
¡Te lo juran los hijos del Cid!

VI

Y te juran abriendo la Historia,
Y su *Ejemplo* tomando por Ley,
Defender tu bandera con gloria,
Por la gloria de España y del Rey.

VII

¡Y al llegar nuestra hora postrera
Con la *Fe de un Cariño Filial*,
Abrazados a nuestra bandera
¡¡Besaremos su *Escudo Inmortal*!!

VIII

¡Oh Tú *Escudo, un León y un Castillo*
De la Iberia pujante Blasón!
(Quien intente empañar nuestro brillo,
En las garras caerá del León...)

SALVADOR JORDAN Y DORÉ

*Capitán de Infantería
Caballero de la Real y Militar Orden de San Fernando*

HUMOR NEUTRAL

Avui ens fem ressò d'una petita historia que'ns acaben de contar, ocorreguda no fa gaire a Suïça, i que demostra el bon humor de la gent neutral.

Per lo senzill de l'anècdota i per la naturalitat del graciós acudit que li serveix de virolla, ens venen intencions de creure en la seva autenticitat.

Heu-se-la aquí:

«En una taverna pròxima a la frontera alemanya, uns quants prussians es troben al voltant d'una taula, celebrant un dels darrers èxits (?) de l'Emperador, quan tot d'una entren tres soldats suïços. Els alemanys els criden, els fan seure i els conviden a beure un vas de cervesa. Els altres accepten, brinden, beuen, però silenciosos, sense pendre part massa activa en la xerinola dels teutons, que surten a parlar de Bèlgica i de la seva violació.

Per fi un alemany s'aixeca dalt del tamboret i, dirigit-se als tres soldats suïços, exclama:

—Digueu la veritat, amics: ¿oi que si els alemanys atravessessin el vostre territori no'ls engegariu cap tret?

—Ah, no!... Això no!...—responen a chor els tres suïços.

—Bravo!...—ja l'alemany tot satisfet.—Porteu més cervesa per a aquests minyons.

Al cap d'una estona:

—I no és veritat que si passessin els austriacs, o els turcs, o els búlgars, tampoc els engegariu cap tret?

—Tampoc!

—Molt bé!—segueix l'alemany entusiasmat.—Més cervesa!... Però ¿oi que si venien els francesos o els anglesos i vollen passar, an aquests sí que'ls rebrieu a trets de fusell?

—Tampoc!

—Com, tampoc?.., I per què, doncs, an aquests no'ls rebrieu a trets de fusell?

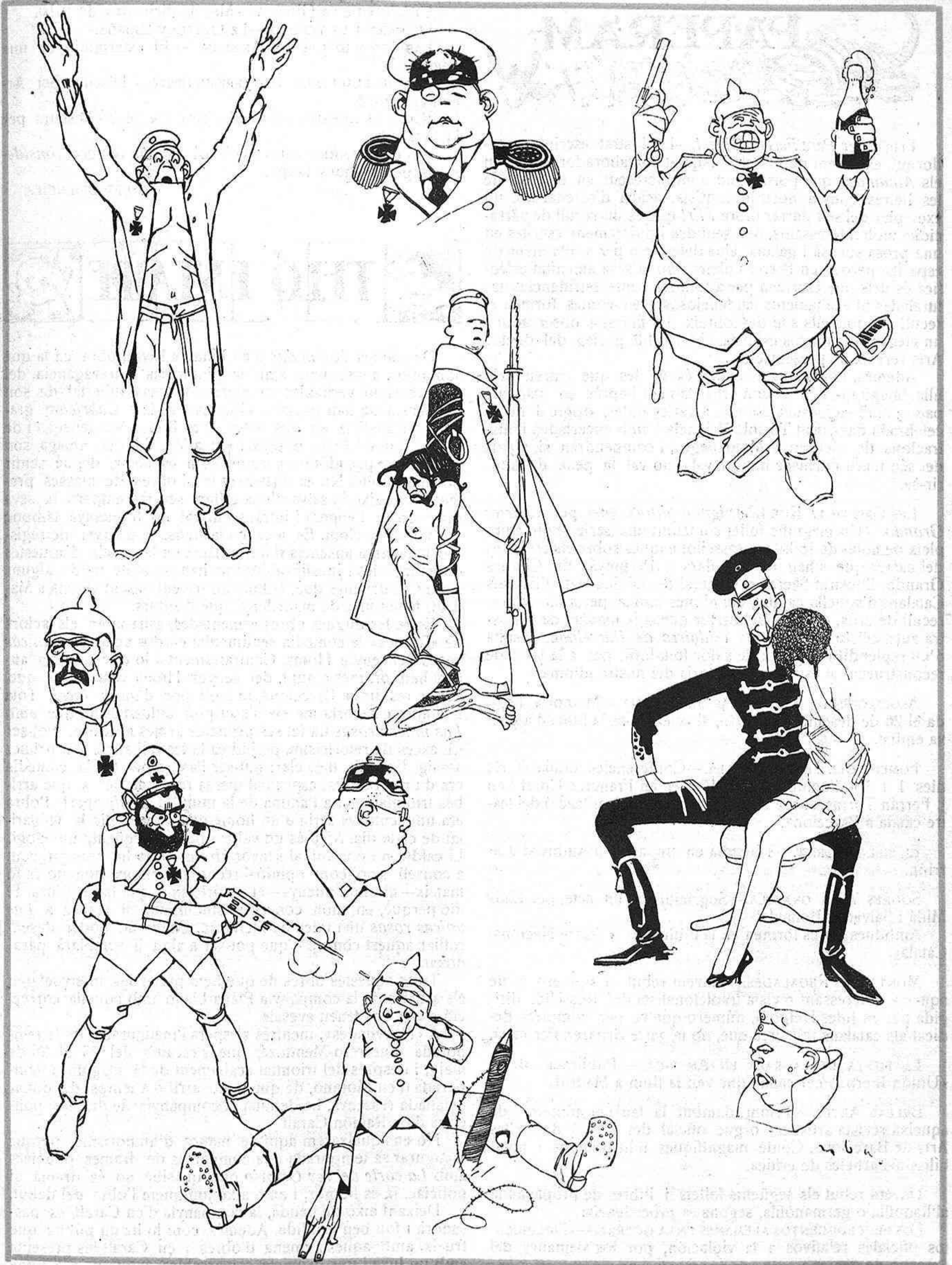
Els soldats suïços, tranquilament:

—Perquè nosaltres som musics i els musics no tiren.»

Això els tres bons suïços degueren dir-ho perquè, en efecte, serien de la banda d'algun regiment. Però que les vagin fent a tots els països neutrals aqueixes preguntes indiscretas. En trobaràn algun on no hi haurà musics autèntics, però on tots els guerrers seràn d'una banda o altra.

O de cap banda, que és pitjor.

XARAU

ELS DEFENSORS DE LA KULTUR

Dèu croquis del natural
recollits per un neutral...

FLIRT, per *Pere Ferrer Gibert*.—L'il·lustrat escriptor mallorquí, excel·lent periodista i estimat col·laborador nostre en els *Almanacs*, que porta ja un nom merescut en el món de les lletres com a notable contista, acaba d'ofrenar-nos un exemplar del seu darrer llibre *Flirt* que és un recull de narracions molt interessants, ben sentides i pulcrament escrites en una prosa sucosa i galana. Una delectació per a tota mena de esperits, perquè en Ferrer Gibert amb la seva amenitat eclèctica és dels que escriuen per a tothom, sense estridències naturalistes ni exaltaments tendenciosos. Deu contes formen el recull i en tots ells s'hi descobreix un finíssim observador i un elegant i enginyós estilista. Un notable pròleg del doctor Arís serveix de presentació.

Ademés, l'obra que'ns ocupa és de les que entren pels ulls. Imaginin-se un volum artísticament imprès en magnífic paper, amb suggestiva coberta a varies tintes, original de la celebrada dançatriu Tórtola Valencia i amb encertades il·lustracions de Meifrén i Montenegro, i comprendrà si, a part del seu mèrit intrínsec literari, val o no val la pena d'adquirir-se.

LES CRIS DE LA RUE (*Perpignan pittoresque*), per *Charles Grando*.—Un magnífic follet contenint una serie molt completa de notes de folk-lore rossellonenques sobre els cridaires del carrer que s'han fet populars a Perpinyà. En Charles Grando, il·lustrat Secretari General de la Societat d'Estudis Catalans d'aquella capital, era el més indicat per a fer aquest recull de crits, o frases del carrer que, a la manera de la nostra auca celebradíssima *Els cridaires de Barcelona*, resulta d'un esplèndid i inestimable valor folk-lòric per a la tasca de reconstrucció al estudiar la historia del nostre idioma.

ASOCIACIÓN DE PERIODISTAS DE GERONA.—Memoria llegida el 26 de desembre de 1915, al celebrar-se la Junta d'aquella entitat.

FOMENT DEL TEATRE CATALÀ.—Conferències donades els dies 1 i 16 d'octubre de 1915 per en Francesc Curet i en J. Ferrán Torras, sobre la projectada municipalització del teatre català a Barcelona.

EL FILL DE CRIST.—Tragedia en un acte, d'Ambrosi Carrión.

SOGRES A LA GRAELLA.—Sogricidi en un acte, per Lluís Millà i Salvador Bonavía.

Ambdues obres formen en la biblioteca «Teatre Nacional Català».

MONTANYES REGALADES.—Havem rebut el número 5 de aqueixa interessant revista tradicionalista del Rosselló, dirigida per en Jules Delpont, número que va per complert dedicat als catalans il·lustres que, no fa gaire visitaren Perpinyà.

LA FIESTA DE LA RAZA EN AMÉRICA.—Publicació de la «Unión Ibero Americana» que veu la llum a Madrid.

BELLAS ARTES.—Tenim damunt la taula el número 2 de aqueixa revista artística, orgue oficial del Círcol de Belles Arts de Barcelona. Conté magnífiques il·lustracions i notabilíssims articles de crítica.

Havem rebut els següents follets i llibres de propaganda al·liadòfila o germanòfila, segons sa procedència:

LOS PROCEDIMIENTOS ALEMANES EN LA GUERRA.—«Documentos oficiales relativos a la violación, por los alemanes, del derecho de gentes.»

EN DESAGRAVIO. (*Páginas de actualidad 1914-1915*).—Per Francisco Melgar.

CRÓNICA DE LA GUERRA.—Mes de diciembre de 1910.

DE CARA A LA VERDAD.—La Guerra y España.

LAS ATROCIDADES EN ARMENIA.—El exterminio de una nación.

LAS REVELACIONES DEL PRESUPUESTO.—Discurs per Archibald Hurd.

¿CUAL ES NUESTRA SITUACIÓN HOY EN DIA?—Discurs per H. Asquith.

¿MUCHOS AMIGOS O UN AMO?—A España le toca considerarlo, per Anthony Hope.

SEPT SCIENCIES

Des de les *Toninadas* d'en Linares Rivas, obra en la que son autor, consegüent amb la pintoresca extravagancia del títol, escrigué veritables toninades en plena llibertat de son temperament, han passat a «Romea» a *Los Gabrieles*, graciosa comedieta en dos actes, d'en López Montenegro i de l'actor Ramón Peña, popularíssim a Madrid, que amagà son nom en un pseudònim perquè, com és actor, degué sentir por del públic. No és certament la tal obreta de masses pretensions, i això la salva d'una crítica severa; emperò la seva gracia fàcil, lleugera i intranscendent no li guanya tampoc considerable elogi. Es ja cançó fastigosa la d'haver de registrar l'absoluta ausencia d'humorisme en la gracia d'aquestes obres frèvols i incalificables que han posat de moda alguns autors madrilenys que, àdhuc, no havent nascut alguns a Madrid, tenen més de madrilenys que d'autors.

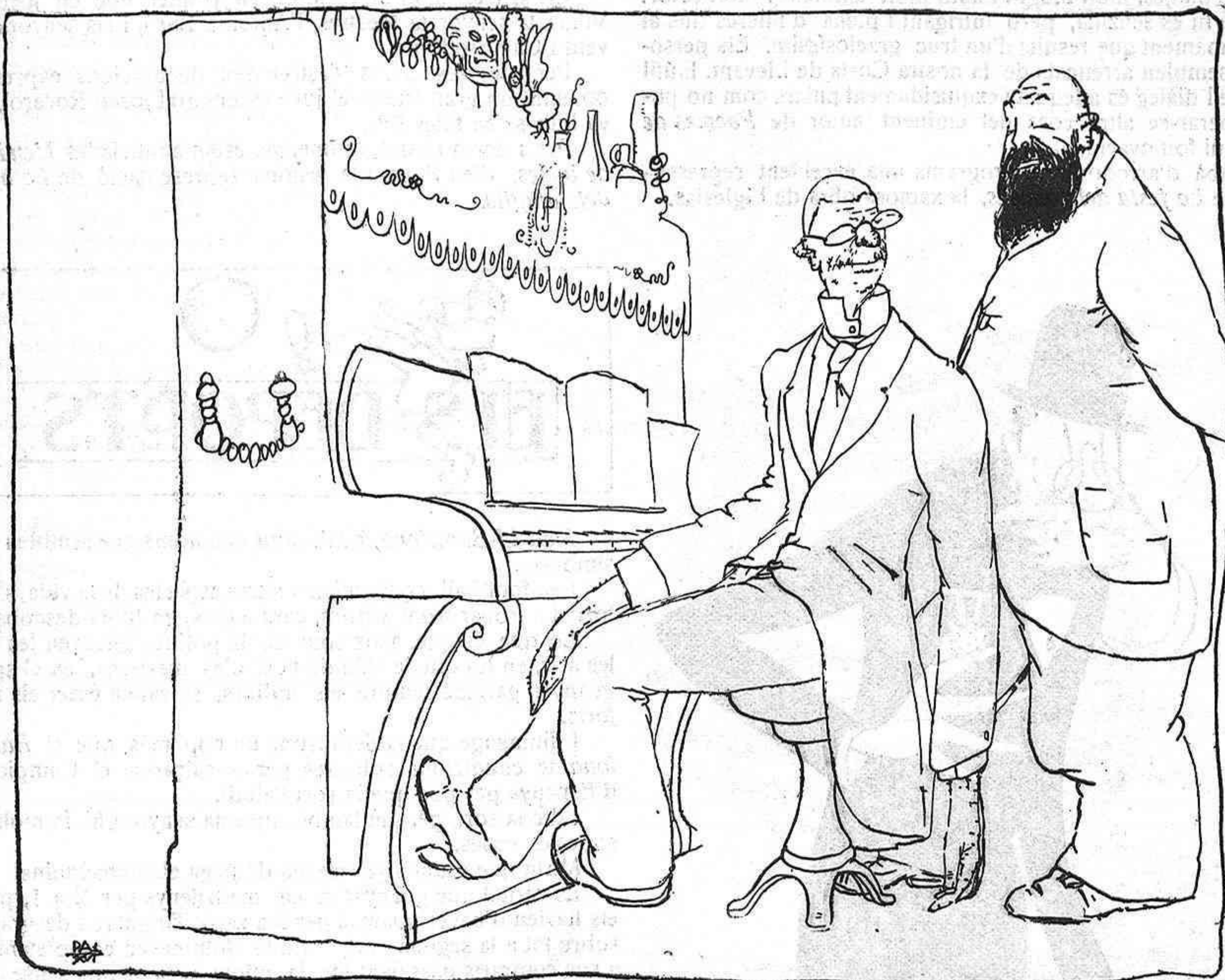
Entre les dugues obres esmentades, estrenaren els actors de «Romea» la comedia sentimental en dos actes *Las únicas rosas* del senyor Homs. Contrariament a lo que d'altres autors hem dit més amunt, del senyor Homs deu dir-se que, àdhuc residint a Barcelona, té molt poc d'autor local. Tota una altra categoria mereix l'escriptor atildadíssim que amb *Las únicas rosas* ha fet ses primeres armes al teatre. Pot-ser un excés de retoricisme perjudica la teatralitat de son primer assaig. Es a dir, més clar: pot-ser l'assumpte de la comedia era d'una subtilitat espiritual massa recollida per a que arribés triomfalment a l'ànima de la multitud. Això apart, l'obra era una tentativa seria d'un home que no vé a dir la vulgaritat de cada dia. Això és un valor i per consegüent, un elogi. Li caldrà no obstant, al senyor Homs—i no ho prengui com a consell sinó com opinió—recordar sempre que no és lo mateix—ni molt menys—el retoricisme que la literatura. Li dic perquè, en mon concepte humilíssim, li manca a *Las únicas rosas* una mica de literatura. Sento no poder desenvolupar aquest concepte que pot-ser a algú li semblarà paradoxal.

Totes aquestes obres de que hem parlat les interpretaren els artistes de la companyia Plana-Llano amb aquella correcció a que ens tenen avesats.

A «Novedades», mentres s'espera l'inauguració de la temporada Guerrero-Mendoza, que s'escaurà del 23 al 25 de maig, i després del triomfal acabament de la magnífica temporada d'en Morano, de que ja no arribo a temps de donar detallada ressenya, ha debutat la companyia de drames policíacs d'en Ramón Caralt.

No ens queixarem aquí de manca d'humorisme, perquè inaugurar sa temporada una companyia de drames policíacs amb *La corte del rey Octavio* que quasibé no és drama ni policíac, ja és humor. I amb això judiquem l'obra del debut.

Deixant això de banda, la companyia d'en Caralt és pasadora i fou ben acullida. Ademés, com hi ha un públic que frueix amb aquesta mena d'obres i en Caralt les presenta amb un luxe i una propietat remarcables, augurem una bona temporada, amb obres més interessants que la que ens donaren a conèixer la primera vetlla.

ELS NOSTRES BURGOSOS

—Sembla estrany que vostè, essent tan ric, no tingui un dependent, per tocar el piano...

El senyor Caralt és home d'empenta i diuen (és a dir no ho diuen, però nosaltres ho sabem) que vol fer, segons vagin les coses, teatre català. Adhuc sembla que li plauria estrenar un drama de que és autor. Per nosaltres no estigui. Convenen aquestes temptatives. ¿Quan l'anunciarem?

I posats a parlar de temptatives de teatre català, registrem-ne dugues ben expressives i lloables per a acabar.

Al teatre de la Jordi (això d'*Español* ja ha passat) l'*Alejandro* Soler ha donat una vegada més mostra exquisida de la seva artística i acurada mestria de *metteur en scène* amb la realització escènica de *La llegenda de Josep*. Li dono, des d'aquí, totes les consideracions del meu aplaudiment. Sols elogis se m'acudeixen. I no insisteixo perquè, si alguna insospitada raó no m'ho priva, penso parlar més detalladament de aquesta *llegenda* un altre dia.

Per això mateix, no insisteixo parlant de l'obra ni de la traducció d'en Vilaregut. Registro sols el fet de que al públic de la Jordi l'obra li feu l'efecte de *poc*. I és perquè, en altre sentit, per a ell n'hi havia *massa*. Tot plegat és un fet característic i que suggereix consideracions que, com he dit, penso fer un altre dia. La cosa s'ho val. Al menys aixís m'ho penso. De moment, vagin a veure *La llegenda de Josep* (que no és precisament *en Josep*, cal tenir-ho en compte) i després ja'n parlarem.

L'altra temptativa de que volia fer-me ressò, ha tingut ja compliment i s'ha vist coronada per un homenatge. Em refereixo a la campanya de teatre català que ha dut a terme el «Círcol de Sans». La companyia de l'estudiós actor i alumne de la «Escola d'Art Dramàtic» senyor Claramunt hi ha donat

allí una serie de funcions catalanes. I, segons referencies, sembla que no ha anat malament.

Molt merescut ha sigut l'homenatge que distingides personalitats del teatre català han ofrenat al benemèrit «Círcol de Sans» i nosaltres, per convicció, per sentiment i amb entusiasme ens hi adherim de cor.

Aixís mateix tenim una menció de simpatia i encoratjament per al «C. A. de D. del C. i de la I.» que, seguint l'exemple, aporta també son entusiasme efectiu i pràctic a la mateixa obra.

Convé fer ressaltar aquests actes i fer que l'*opinió* es manifesti. Aquesta opinió a favor i d'amor al teatre català, que existeix positiva i veritable, però silenciosa.

Convé, convé moltíssim que no calli més i que cridi, perquè al pas que anàvem semblava que no ens interessés el nostre teatre més que al «Círcol de Sans», an en Durán i Ventosa, en Gual, l'Iglesias, an a mi i tres o quatre persones més. I no és això.

FARFARELLO

*La sisena vetllada de Teatre Català a càrrec del Centre Autonomista de Dependents, valgué un gran èxit tan als organitzadors, com als autors, com als artistes que hi prengueren part. Naturalment, tot l'interès es concentrà en les dues estrenes anunciades: *Sota el cel de la patria*, llegenda dramàtica d'en Burgas, de tons patriòtics i guerrers, que té la claredat, la simplicitat i l'exaltament de les tragedies primitives. Fou molt aplaudida, i cridat l'autor a les taules. La marina d'Apeles Mestres, *La barca dels afligits*, és un cuadro de les

nostres platjes, molt mogut i amb molt ambient i molt color. L'acció hi és senzilla, però intrigant i plena d'interés fins al seu acabament que resulta d'un truc graciosíssim. Els personatges semblen arrencats de la nostra Costa de Llevant. Inútil dir que'l diàleg és adequat i exquisidament pulcre com no podia esperar-se altra cosa del eminent autor de *Poemes de mar*, qui fou ovacionat.

Acabà d'arrodonir el programa una excel·lent representació de *La festa dels aucells*, la xamosa obra de l'Iglesias.

Els artistes molt bé en totes; en primer lloc en Joaquim Viñas, la senyoreta Mestres, l'Antonia Baró, i els senyors Sirvent i Camprodon.

Per a les tres obres s'estrenaren decoracions expressives, obtenint un gran triomf el jove escenògraf Josep Rocarol, qui va lluir-se en totes tres.

Per a demà passat, diumenge, estan anunciades *L'endemà de bodes*, d'en Pous i la segona representació de *La barca dels afligits*.

Madrid-Barcelona, heu's-aquí dos noms que semblen dos símbols...

I en foot-ball, com en tants altres aspectes de la vida, s'han tornat a trobar front a front, cara a cara, en lluita descoberta.

Lo que és que, aixís com en la política guanyen les males arts, en les que la Vila de l'Os n'és mestrea, en el sport guanyen gairebé sempre els millors, si saben ésser els més forts.

I diumenge quedà demostrat un cop més, que el *Barcelona* té condicions sobreres per a calçar-se el Campionat d'Espanya per poc que la sort l'ajudi.

I dic la sort, perquè també aquesta senyora hi fa molt en aquestes coses.

Mirin que diumenge estaven de pega els barcelonins!

Es veritat que guanyaren als madrilenys per 2 a 1, però els havien d'haver guanyat per 5 a zero. Tingueren desgracia, sobre tot a la segona part, en que dominaven completament a sos contraris passejant-los la pilota pels nassos sense que poguessin fer-la entrar. Si fins hi hagué un moment en que rebotà dins mateix de la *porteria* i tornà a sortir tant frescal Alló era l'*acabose!*

Després el *referée* senyor Aguirreche estigué molt parcial a favor dels forasters. Ja van fer bé aquests, ja, de triar-lo an ell! Si no arriba a ésser aixís, prou se n'emporten un parell de *penaltys* a les costelles!

Però anem per parts.

Ja hem dit que el *Barcelona* jugà amb desgracia, que el *referée* estigué massa parcial, que el partit fou disputat.

Ara direm que'ls del *Madrid* estaven completament desconeguts pels qui els vegerem no fa gaire. Tot aquell jòc fi, elegant, desaparegué, i jogaren brut, si senyors!, jogaren brut. Es clar que el partit era de Campionat i no's podien fer filigranes, però vaja, entre poc i massa!

Els *goals* foren entrats: el del *Madrid*, tot sol; perquè al treure la pilota l'Aramburu amb el peu, tocà an en Bernabeu i sense aquest fer res, de rebot, la pilota entrà tranquilament cap dintre; els del *Barcelona*, el primer per l'Alcántara d'un *shoot estupendo*, piramidal; el segon per en Martínez en un atac a la porta madrilenya, brillantíssim, que rematà amb furia perquè allò semblava que no havia d'entrar mai més.

L'equip barceloní estava format per: Aramburu—Reguera, Massana (S.)—Peris, Massana (A.), Baonza—Viñals, Bau, Martínez, Alcántara, Mallorquí.

Com pot veure's hi mancava en Torralba, suplint el seu lloc en Peris, amb més bona voluntat que acert. En quan an en Baonza, quedà inutilitzat a la primera part per una caiguda que li ocasionà la topada amb un jugador madrileny.

Aquesta és la causa principal de que el nostre equip campió no fes un paper més lluit i fins ens temíem que, aprofitant l'ocasió els campions castellans fessin algún altre *goal* cosa que no succeí perquè, realment son inferiors al nostre en l'atac.

LES CREUS

Don Angel.—Sí, tu la tens més grossa, però la meua és de més durada.

Aquesta i la sort que com ja hem dit primer estava d'esquena als nostres.

De totes maneres res s'ha perdut, i fins tenim la confiança de que a Madrid, quan hi vagin, faràn els barcelonins millor paper que aquí. Sentiríem equivocar-nos, però hi tenim fè en el nostre onze campió.

El dissabte, o sigui la vigília, hi hagué el darrer partit entre l'*Espanyol* i l'*Espanya* i els primers que es veu no volen quedar al punt de les dones, guanyaren als segons per 3 a 2, assolint els 15 punts en la classificació.

I prou foot-ball.

En l'art de la marina tot son preparatius per a les regates de la segona Pasqua. Els del rem del Marítim i del Club de Mar vinga a entrenar-se i a classificar-se per a veure si's poden donar un disgust mutuament. Els de la vela van disputant-se copes i més copes, en una colla de proves. Això de la vela és una cosa que vol paciència i quartos.

Finalment els de l'espardenya estan quiets per ara, però ja tornaran a correr un dia d'aquests car la F. A. C. no'ls vol deixar sossegar.

I prou llauna!

HIP

ESQUELLOTS

Durant la setmana anterior al diumenge de les eleccions, o siga durant el període de propaganda electoral que comprèn des del 3 al 8 d'abril, el nostre confrare *La Campana de Gracia* es publicarà diàriament.

La Campana sortirà cada dia a l'objecte de treballar en defensa de la Candidatura de Reivindicació Republicana que patrocinen el Bloc, els federals i altres prestigioses fraccions del republicanisme barceloní.

Un copet de mà per a ajudar a la victòria dels nostres candidats.

Els agricultors de l'Institut de Sant Isidre demanen al Govern que així que s'acabi el contracte amb l'Arrendataria, es permeti el cultiu del tabac a Espanya.

No ho logran pas.

Per què? Perquè no.

No veuen que demà que's permeti el conreu, aquí el públic fumador millorarà de qualitat... però els governants deixaran de fumar-se les bones breves?

Realment, *La Llegenda de Josep*, estrenada a l'«Espanyol», val la pena d'ésser vista anc que sols siga per la presentació.

Aquell negre corpulent, mig despullat, portant el plat de fruita al cap, allò sol ja val l'entrada.

De gent no n'hi faltarà.

Les dones hi aniran per veure el negre.

I com que'ls homes van allà on van les dones...

EN PERET REFLEXIONANT

—Si un hom podia tornar a banyar-se en aquell safareig de cà la Ciutat... Aquí me sembla que m'hi negaré!

Això dels drames detectivistes continua a l'ordre del dia. Ara mateix, al «Novedades», acaba de debutar la Companyia Caralt amb un plè a vessar i un èxit sorollós.

Els drames són dolents, la companyia no més que poca cosa, el director, mitja figa mig raïm.

—Caralt, d'on vens?

—Caralt, del camp.

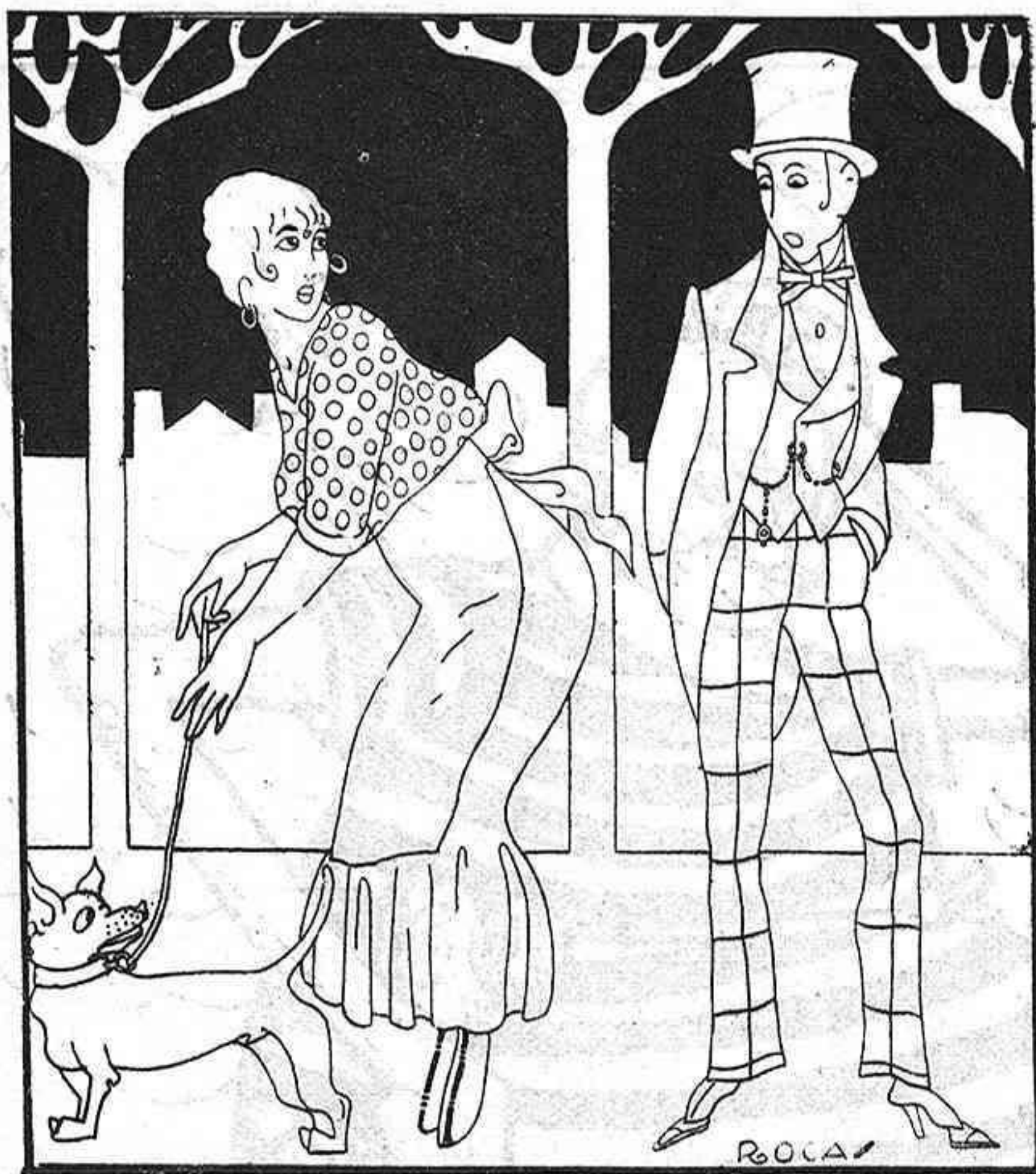
—Caralt, què'm portes?

—Caralt, corona...

La corona és el plat fort del repertori policíac, tot obres de lladres i serenos, que, per desgracia, encara entusiasma al nostre públic.

Diumenge a la Plaça de Bous Monumental va haver-hi un picador greument ferit.

Quin honor per a la plaça i per al picador!

TAN JOVE, I TAN GERMANÓFIL!

—On vas amb aquestes calces tan plenes de quadros?...
—Aveure si algún alemany m'hi posa uns quants marcs.

Per al picador, perquè és el primer que té el gust de pendre-hi mal.

Per a la plaça, perquè amb la ferida greu ha quedat definitivament consagrada.

Endavant, i a una altra!

El mestre Granados ha tingut una fi tràgica en el moment en que la gloria li havia ofrenat sos llorers immortals.

Destí fatal d'un artista puríssim! El mar ens guarda l'eternitat de son record.

Per una vegada, a propòsit d'aquesta gran desgracia nacional, *El Dia Gráfico*, l'ha encertada. Demana que el «Liceo» i el «Real» obrin ses portes a l'òpera del gloriós músic desaparegut.

Ens hi adherim de tot cor.

El Consul d'Alemanya a Madrid ha enviat una comunicació al Govern desmentint, en nom del Govern Imperial (quina por!) que a Alemanya hagin ocorregut disturbis i alteracions d'ordre públic.

¿Qui l'empeny que tant rodola?

No sabem encara com acabarà la qüestió del gas. Lo interessant és que els nostres polítics se'n cuidin *encara que ja hagin passat les eleccions!*

¿Entesos? Doncs, a veure si compliran.

Pensin, per altra part, que una plataforma sobre el gas, pot *volar* molt fàcilment.

L'altra nit al Paralelo un automòbil s'estimbà en una zanja oberta per la Companyia Barcelonesa.

Se veu que aquesta no pren gaires precaucions. ¿Ni una senyal podien posar? ¿Que estan amb combinació amb la U. E. P. F.?

L'aparició del nou llibre del vigorós poeta Josep M.ª de Segarra, *El mal caçador* ha produït una mica de pànic en les esferes literaries.

Els poetes majors (!) fan com qui no se n'adona. Però a casa se'l llegeixen, se'l llegeixen. Fan com el lloro: no parlen, però s'hi fixen!

En Xenius mira an en López Picó amb un crudel regust de venjança. Té un somriure que vol ésser de déu i és d'home. (Jo també sóc home! ens feu sapiguer una vegada).

En les esferes inferiors les *segones categories* se freguen les mans, i, per sobre de tots, alat, subtil, meravellós, aquest si que com un Déu, Micer Josep Carner somriu, subtilíssim.

Acabem de llegir la candidatura lerruxista. En Lerroux naturalment va al davant; ara, no tan naturalment, en Peret va al detrás. Fa l'efecte d'una reata que ja no pot estirar.

Una altra cosa ens ha cridat l'atenció: en Lerroux se diu Lerroux i García, a la catalana. Els altres no, Iglesias-Ambrosio; Millan-Albiag; Corominas-Montaña, de castellà.

Ail Peret! Peret! No te'n recordes que en Pi fou sempre Pi i Margall, mai de la vida Pi-Margall.

Veiam, veiam si de tant fer-te amb els... diguem-ne unitaris te tornaràs més papista que el papa.

En contes de'n Serrallara a la candidatura radical hi han posat an en Millan. Molt bé ara si que podran dir: Si m'embrutes t'emmascaro.

La *Lliga* encara no ha vomitat la seva candidatura. Hi ha qui diu que l'empelt carlí-maurista no acaba de sortir bé. Però la veritat és un altre. Per fer-la tant bona com la de regidors, sembla que tenen pensat presentar als candidats següents:

Eugeni d'Ors (a) Xenius.
Josep M.ª López Picó (a) Snob.
Comte de Santa Maria de Pomés.
J. Bofill y Matas (a) Guerau de Liost
i Josep Carner (a) Caliban.

Però les dificultats són que aquest últim se resisteix dient que ja li agraden les bromes però no tant pesades.

I és una llàstima perquè és una candidatura d'ocells. Compteu: Tres canaris, un lloro—el primer—i un mussol el d'enmig.

Dos amics es passegen per la Rambla.

—¿Has vist en Bargalló, quina cara fa?

—Ja ho crec. Està arruinadíssim. Has de pensar que aquelles quatre cases que tenia se les està menjant d'una manera ràpida.

—Així ja m'explico la mala cara que fa. Es que té mal de pedra.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2
TELÉFONO 4115

Les cent millors poesies de la Llengua Catalana.	Ptes. UNA
— □ □ □ —	
Las mejores poesías de Campoamor.	Ptas. UNA
— □ □ □ —	
Las mejores poesías de amor.	Ptas. UNA
— □ □ □ —	
Las mejores poesías místicas de la Lengua Castellana.	Ptas. UNA
— □ □ □ —	
Romances escogidos del Duque de Rivas	Ptas. UNA
— □ □ □ —	
Poesías escogidas de Quevedo	Ptas. UNA

LEY ELECTORAL
PARA
DIPUTADOS A CORTES

PESETAS UNA

PÁGINAS DEL PASADO por VICENTE GARCÍA VALERO

PRÓLOGO DE FRANCO RODRÍGUEZ

Un tomo

Pesetas 3

DICCIONARI CATALÀ - CASTELLÀ
CASTELLÀ - CATALÀ

per A. ROVIRA I VIRGILI

Un tom d'unes 900 planes, imprès sobre un paper finíssim i intransparent, relligat amb pegamoid

900 planes, 2 centímetres de gruix!! PTES. 10

GRAMÀTICA ELEMENTAL

DE LA

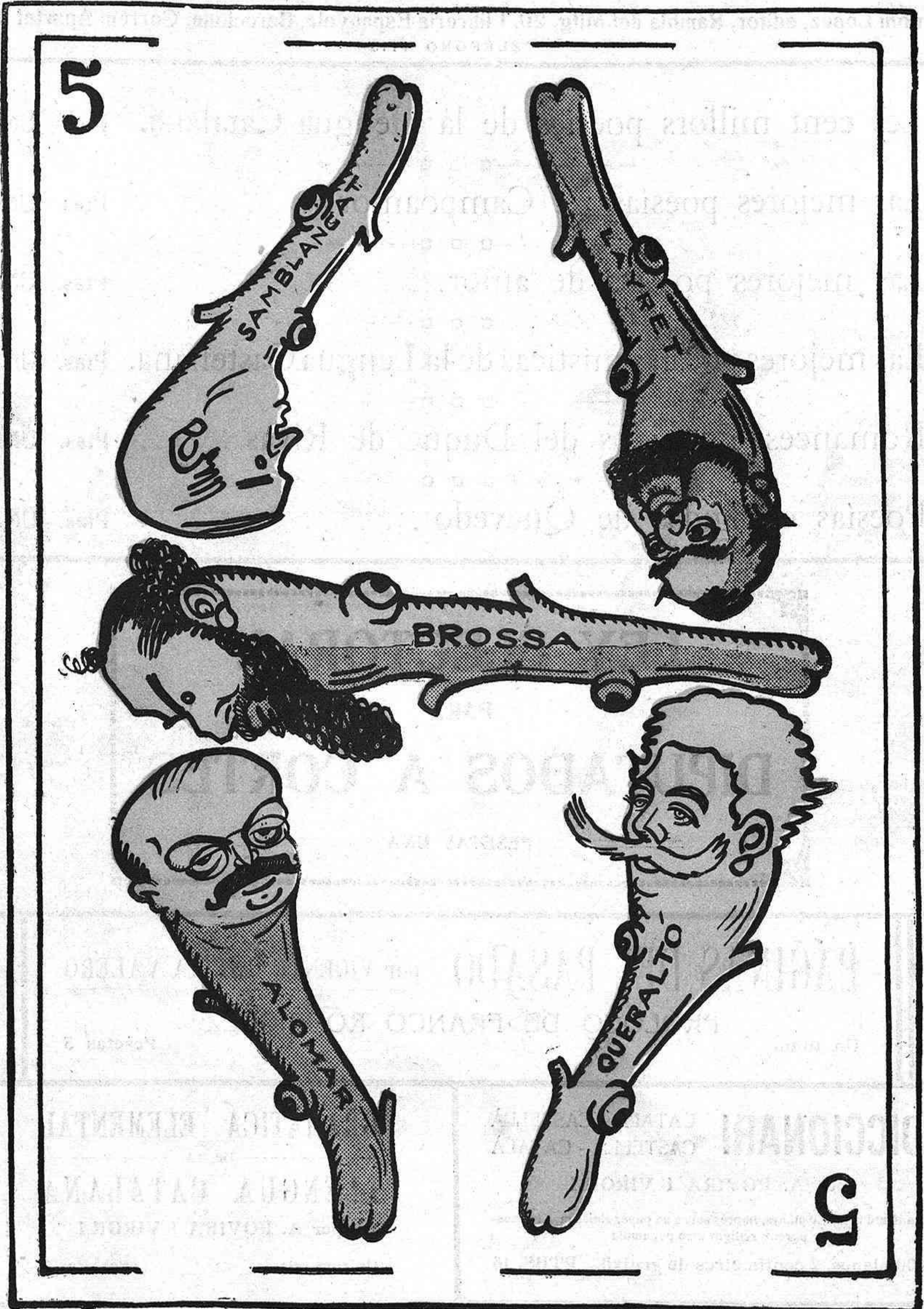
LLENGUA CATALANA

per A. ROVIRA I VIRGILI

Un tom tela

Pesetes 3

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebra a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, ademés, un ral per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

EL CINCO DE BASTOS

—Hagan juego, señores,... que aquesta és la bona.